

Selectieve bibliografie

‘De bevrijding van België’

17.06.2019 – Rijksarchief Gent

Nico Wouters

1/ Zomer van 1944 (na 6 juni 1944)

- Zivilverwaltung
 - Albert De Jonghe, Albert. *Hitler En Het Politieke Lot van België (1940-1944): De Vestiging van Een Zivilverwaltung in België En Noord-Frankrijk: Koningskwesitie En Bezettingsregime van de Kapitulatatie Tot Berchtesgaden (28 Mei-19 November 1940)*, Antwerpen, 1982.
 - Dimitri Roden, *Ondankbaar België : De Duitse repressie in de Tweede Wereldoorlog* , Amsterdam, 2018.
- Peter Taghon, *België 44 : de bevrijding*, Tielt, 1993. **(hoofdstuk 1)**
- Victor Marquet, *Bijdrage tot de geschiedenis van het Geheim Leger, 1940-1944. 2. Leger van België : Geheim Leger, 1943-1944. 6. De actie* , Unie der Verbroederings van het Geheim Leger, 1995, p. 414-646
- Marc Verschooris, *Wachten op de maan van mei : Albert Mélot en Albert Wouters, London 1943 - Gent 1944*, Gent, 2000.
- Bert Cornelis, *De zaak van de zwarten : een kasteelgijzeling uit de Tweede Wereldoorlog*, Antwerpen/Leuven, 2018.
- *Diverse studies over gewelddaden in Waalse steden/dorpen*

2/ De bevrijding algemeen

2.1/ Introducties

- Pieter Dewever, *De bevrijding van België : herdenkingsboek 60 jaar bevrijding*, Tienen, 2004.
- Peter Taghon, *België 44 : de bevrijding*, Tielt, 1993.
- Peter Taghon, *België 44 : de bevrijding in woord en beeld*, Tielt, 2015.
- Peter Schrijvers, *De schaduw van de bevrijding, België 1944-1945*, Leuven, 2008 (2014).

2.2/ Kleinere syntheses

- Patrick Nefors, De bevrijding : euforie, verdriet en repressie, in Mark Van den Wijngaert (e.a.), *België tijdens de Tweede Wereldoorlog*, Antwerpen, 2004, pp. 265-288.
- Martin Conway, 'The Liberation of Belgium, 1944-1945', in Gill Bennet, *The End of the War in Europe, 1945*, London, 1996, p. 117-138.
- Francis Balace (ed.), *Jours libérés I et II*, Bruxelles, 1994-1995.
- Xavier Rousseaux, 'Introduction : Sortir de la deuxième Guerre par les vieux papiers? Les archives de l'occupation et de la libération, des traumatismes à la résilience', in : Pierre-Alain Tallier (ed), "*Sortir de la deuxième guerre mondiale ?*", Bruxelles, 2011, p. 15-26.

3/ Militaire Geschiedenis

3.1/ Algemeen

- Jean Vanwelkenhuyzen, 'La libération de la Belgique : quelques aspects des opérations militaires', in *Revue belge d'histoire militaire*, 1984, nr. 8, p. 725-758.
- Luc De Vos, *De bevrijding : van Normandië tot de Ardennen*, Leuven, 1994.
- F. Decat, *De Belgen in Engeland 40/45. De Belgische strijdkrachten in Groot-Brittannië tijdens WO II*, Tielt, 2007

3.2/ Slag om de Ardennen (cf. Frans en Engels)

- Christian Kraft de la Saulx, (ed.), *Jours de sursaut*, Bruxelles, Dexia, 2001
- Emile Engels, *44-45, Battle of the Bulge : de Slag om de Ardennen*, Tielt, 2004.
- Ingrid Baraitre, *Patton : Een generaal in de Ardennen*, Tielt, 2006
- Peter Schrijvers, *Wreed als ijs. Het lot van de burgers in de Slag om de Ardennen*, Antwerpen/Utrecht, 2004.
- Peter Taghon, *Ardennen, 44-45. Hitlers Ultieme Blitzkrieg*, Tielt, 1994.
- Christer Bergtöm, *The Ardennes 1944-1945*, Casemate Pub., 2014
- Guillaume Piketty, *La bataille des ardennes*, Paris, 2013.
- Peter Schrijvers, *Those who hold Bastogne*, Yale, 2014 ; *(ook over de mythevorming en beeldvorming errond)*
- Peter Schrijvers, *Bastogne : de grootste slag om de Ardennen*, Antwerpen, 2014.
- Peter Schrijvers, *The Unknown Dead : Civilians in the Battle of the Bulge*, Kentucky, 2005.
- Peter Schrijvers, *Wreed als ijs : het lot van de burgers in de Slag om de Ardennen*, Antwerpen/Utrecht, 2004.

3.3/ Brigade Piron

- Weber, G., *De vergeten mannen van de Brigade Piron*. S.l., 1982.
- Geunes, J. “De Brigade Piron – deel 1” in *De Priezendoor*. 2(2004)juni, p. 14-18;
- Geunes, J. “De Brigade Piron – deel 2”, In *De Priezendoor*. 2(2004)december, p. 9-18.

3.4/ V-bommen (Luik en Antwerpen); bombardementen, heropbouw

- Benjamin King en Timothy Kutta, *Impact : the history of Germany's V-weapons in WWII*, De Capo Press, 2003
- Koen Palinckx, *Antwerpen onder de V-bommen*, Antwerpen, Pandora, 2004.

3.5/ Geallieerden

- Jacques R. Pauwels, *De Canadezen en de bevrijding van België, 1944-1945*, Berchem, 2004.
- J. R. Pauwels, ‘De Canadezen en de bevrijding van België (1944-1945) : niet alleen een militaire geschiedenis’, in *Cahiers d'Histoire de la seconde guerre mondiale*, IX, 1985, 1, pp. 1-122
- Peter Schrijvers, *Liberators : The Allies and Belgian society, 1944-1945*, Cambridge, 2009.
- Lawrence Van Haecke, ‘Wilden de bevrijders bezetters zijn? : De plannen voor de instelling van geallieerde militaire rechtbanken voor de bestraffing van Belgische burgers tijdens de bevrijding van België’, in Dirk Heirbaut, Xavier Rousseaux, Alain Wijffels, *Histoire du droit et de la justice : Une nouvelle génération de recherches*, 2008, Louvain-la-Neuve, 2009, p. 77-92,
- Christel Hardenne, “Entre les Belges et leurs libérateurs: des relations tendues”, in *Jours de paix*, p. 281-292.

4/ Politiek algemeen

4.1/ Nationaal

- G. Warner, ‘La crise politique belge de novembre 1944: un coup d'état manqué?’, in *Courrier hebdomadaire du CRISP*, Brussel, 1976, nr. 798.
- Luc Huyse en Kris Hoflack, *De democratie heruitgevonden : oud en nieuw in politiek België, 1944-1950*, Leuven, 1995
- Els Witte, J.C. Burgelman en P. Stouthuysen (eds.), *Tussen restauratie en vernieuwing: aspecten van de naoorlogse Belgische politiek (1944-1950)*, Brussel, 1989.

- Emmanuel Gerard, “Les partis et les organisations de pilier: du neuf et de l’ancien”, in *Jours de paix 40-44*; 2001, p. 157 - 183
- Nele Beyens, *Overgangspolitiek : de strijd om de macht in Nederland en Frankrijk na de Tweede Wereldoorlog* , Amsterdam, 2009
- Pierre Van den Dungen, *Hubert Pierlot (1883-1963) : la Loi, le Roi, la Liberté*, Bruxelles, 2010.
- Martin Conway, *The Sorrows of Belgium : Liberation and Political Reconstruction, 1944-1947*, Oxford, 2012.

4.2/ Lokaal

- Petra Gunst, Burgemeesters en raadsleden 1938-1947 : verandering en continuïteit van het politiek personeel, in *De gemeenteraadsverkiezingen en hun impact op de Belgische politiek (1890-1970) : 16de Internationaal Colloquium, Spa 2-4 sept. 1992*, Brussel, 1994, p. 399-427 (*zie ook hoofdstuk in ‘De democratie heruitgevonden’ van Gunst & De Wever*).
- Nico Wouters, Oorlogsburgemeester 40-45. Lokaal bestuur en collaboratie in België, Tielt, 2004.

5/ Collaboratie & Repressie

5.1/ Collaboratie

- Rosine De Dijn, Gasten van de Führer. De vlucht van Vlaamse collaborateurs naar nazi-Duitsland tijdens de bevrijding van september 1944
- Frank Seberechts en Frans-Jos Verdoodt, *Leven in twee werelden : Belgische collaborateurs en de diaspora na de Tweede Wereldoorlog*, Leuven, 2009.
- Frank Seberechts, Ieder zijn zwarte : verzet, collaboratie en repressie, Leuven : Davidsfonds, 1994.
- Willem C. Meyers, ‘De Vlaamse Landsleiding’ : Een emigrantenregering in Duitsland na september 1944’, in *Bijdragen tot de Geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog*, Brussel, 1972; nr. 2, p. 29-86.

5.2/ Repressie algemeen

- Luc Huyse en Steven Dhondt, *Onverwerkt verleden. Collaboratie en repressie in België 1942-1952*, Leuven, 1991.
- Koen Aerts, "Repressie zonder maat of einde ?" : de juridische reïntegratie van collaborateurs in de Belgische Staat na de Tweede Wereldoorlog, Gent, 2014.
- Dirk Luyten, *Burgers boven elke verdenking ? Vervolgelingen van economische collaboratie in België na de Tweede Wereldoorlog* , Brussel, 1996
- Koen Aerts, Dirk Luyten, Bart Willems, Paul Drossen en Pieter Lagrou, *Was Opa een nazi ? Sporen naar het oorlogsverleden*, Tielt, 2017.

5.3/ Straatrepressie

- Wilfried Pauwels, *De verdachten van september '44*, Antwerpen; 1990
- Antoon Vrints, *Het theater van de straat : publiek geweld in Antwerpen tijdens de eerste helft van de twintigste eeuw*, Amsterdam, 2011.
- Kurt Ravyts & Jos Rondas, *Het Brugse 1940-1945. Deel 2. Bevrijding en straatterreur*, Kortrijk, 2001.

5.4/ Gevangenen / interneringscentra

- W. Ramaekers, *Het dagelijks leven in het interneringscentrum Beverlo (1945-1950)*. (onuitgegeven Lic.verh. KULeuven), Leuven, 1987.
- Elisabeth Bruyneel, *Dagboek achter tralies. De evolutie van het Belgische gevangenisregime tussen 1944 en 1950*. Merksplas, 2006
- Paul Drossens en Dimitri Roden, 'De Tweede Wereldoorlog en de repressie', in Georges Martyn, Karel Velle, Nancy Wyns (red.), *150 jaar Nieuwewandeling. Gevangenis Gent (1862-2012)*. Gent, 2011, p. 114-145.
- Helen Grevers, *Van landverraders tot goede vaderlanders : de opsluiting van collaborateurs in Nederland en België, 1944-1950*, Amsterdam, 2013.
- Björn Rzoska, *Opgesloten tussen zwart, wit en grijs : Het kamp van Lokeren (1944-1947)*, Doorbraak, 2018
- Margaux Roberti-Lintermans, 'Le centre d'internement pour inciviques de Verviers (septembre 1944-novembre 1945) : la répression des collaborations dans les cantons de l'Est', in *BTNG-RBHC*, XLVIII, 2018, 3, pp. 8-36.

6/ Ordehandhaving

- Eric Laureys, *Het bevrijde België. feiten, opinies en voorstellingen, 1943-1945*, Ongepubliceerd rapport, Brussels, 1998.
- Eric Laureys, "The Staff of the High Commissariat for National Security: A Socio-Professional Profile", in *Europe in Exile*, New York, p. 135-150 2
- Séverine Piche, *La Belgique libérée au travers du fonds d'archives du Haut Commissariat à la Sécurité de l'Etat. La province de Brabant (septembre 1944-novembre 1945)*, Bruxelles, licentieverhandeling, ULB, 1999
- Jonas Champion, 'From Reorganizations to Purges : The Impact of WWII on Belgian and French Gendarmeries and on the Dutch Koninklijke Marechaussee', in Margo De Koster (et.al., eds.), *Justice in Wartime and Revolutions : Europe, 1795-1950*, Brussel, 2012, p. 273-286

7/ Koningskwestie

- Gunnar Riebs, *Karel, Graaf van Vlaanderen, Prins van België, Regent van het Koninkrijk*, Leuven, 2003
- Jan Velaers en Herman van Goethem, *Leopold III : het land, de koning, de oorlog*, Tielt, 1994.
- Mark Van den Wijngaert, Vincent Dujardin, *België zonder koning : 1940-1950 : de 10 jaar dat België geen koning had*, Tielt, Lannoo, 2006.
- Martin Conway, *The Sorrows of Belgium : Liberation and Political Reconstruction, 1944-1947*, Oxford, 2012.

8/ Verzet

- Michèle Corthals, ‘Welke toekomst voor een bevrijd België ? Hoe de Vlaamse verzetspers zich voorbereidde op het einde van de Tweede Wereldoorlog’, in *BTNG/RBHC*, XLVIII, 2018, 3, pp. 36-64.
- Pieter Lagrou, ‘La Résistance et la politique d’après-guerre’, in *Jours de paix*, p. 127-156
- Amaury Gendebien, *Analyse des crimes et délits commis en août et septembre 1944 dans l’arrondissement judiciaire de Namur*, Bruxelles, (onuitgegeven licentieverhandeling ULB), 1999.
- Jan Julia Zurné, *Tussen twee vuren : Gerecht en verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog*, Tielt, 2017.
- Jan Julia Zurné, ‘Unpunishable crimes? The Belgian judiciary and violence against collaborators 1944–51’, *European Review of History*, 2018, nr. 3, p. 453-475

9/ Socio-economisch / Dagelijks leven

- Rik Hemmerijckx, *Van Verzet tot Koude Oorlog, 1940-1949 : machtsstrijd om het ABVV*, Brussel / Gent, 2003.
- Luis Angel Bernardo y Garcia, *Le ventre des Belges : une histoire alimentaire des temps d’occupation et de sortie de guerre (1914-1918 & 1939-1948)*, Bruxelles, 2017
- Dirk Luyten en Guy Vanthemsche, *Het Sociaal Pact van 1944 : oorsprong, betekenis en gevolgen : acta van het historisch luik van het colloquium '50 Jaar Sociaal Pact', Vrije Universiteit Brussel, 8-9 december 1994*, Brussel, 1995.
- Dirk Luyten, ‘Op zoek naar nationale sociaal-economische consensus. Sociale pacten bij de bevrijding in België, Frankrijk en Nederland’, in *Thuisfront*, p. 192-205.

- Philippe Sunou, *Les prisonniers de guerre allemands en Belgique et la bataille du charbon, 1945-1947*, Bruxelles, 1980.

10/ Vluchtelingen /repatriëring / Slachtoffers

- Patrick Nefors, “Les officiers de liaison belges et les missions de rapatriement”, in *Jours de Londres*, Bruxelles, p. 285-31
- Catherine Massange, *La situation des Juifs en Belgique au lendemain de la Libération*, Bruxelles, 2014
- Catherine Massange, ‘Les homes d'enfants juifs à la Libération, 2009-2010’, in *Les Cahiers de la Mémoire contemporaine*, vol. 2009-2010, 9, p. 59-87.
- Debruyne, Seberechts, Van Doorslaer, Wouters, *Gewillig België*, Antwerpen, 2007.
- Daniel Dratwa, *Libération et reconstruction : la vie juive en Belgique après la Shoah. = Bevrijding en heropbouw : het joodse leven in België na de Shoah*, Brussel Bruxelles, 1994.

11/ Beelden

- Bénédicte Rochet, ‘Une Résistance à l'ombre des écrans. Le gouvernement belge et les actualités filmées de la libération, septembre 1944-janvier 1946’, in *Bijdragen tot de Eigentijdse Geschiedenis* - nr 15 - 2005, pp.

12/ Lokale studies van bevrijding

12.1/ Algemeen

- Francis Balace, ‘La nuit la plus courte...La libération de Bruxelles’, in *Jours de Guerre*, n° 19, 1995, p.75-79.
- Fabrice Maerten, ‘Aspects de la libération dans le Brabant wallon (septembre 1944 - début février 1945)’, in *Cahiers d'Histoire de la seconde guerre mondiale*, XI, 1988, 1, pp. 121-160
- Rik Van Cauwelaert, Ann Peuteman, Misjoe Verleyen (eds.), *Stad in oorlog. Zeven steden, zeven verhalen*, Knack, 2011.
- Dirk Musschoot, *België bevrijd : verteld door wie er toen bij was*, Tielt, 2004
- Chantal Kesteloot et Bénédicte Rochet, *Villes en guerre. Bruxelles ville libérée 1944-1945*, Bruxelles, (september) 2019.
- Alain Colignon et Mélanie Bost, *Villes en guerre La Wallonie libérée 1944-1945*, Bruxelles, (september) 2019.

12.2/ Lokaal : Bevrijding van Antwerpen

- Victor Marquet, La sauvegarde du port d'Anvers, in *Cahiers-Bijdragen*, 1990, n° 13, pp. 149-218.
- Marc Van de Velde Marc, 'La surprenante libération d'Anvers', in *Jours de Guerre*, n°19, 1995, p. 232-254
- Bernard Lauwers, *De Britse opmars van Normandië naar Antwerpen, 1944 : de bevrijding van de stad en de haven door de 11th Armoured Division*, Antwerpen, 1987.
- Frank Seberechts, *Een hart voor het geallieerde bloed : de bevrijding van de haven van Antwerpen in 1944*, Putte, 2009.
- Frank Stappaerts, *Kolonel Harry. Een getuigenis over de bevrijding van Antwerpen*, Berchem, Epo, 1997

12.3/ Willekeurige voorbeelden van lokale publicaties

- M. Ruttens, *De bevrijding van Noord-Limburg: september 1944*. Achel, 1988.
- J. Israël, *De Brug tot Market Garden; Met de bevrijding van Lommel, Overpelt, Neerpelt en Valkenswaard*, Lommel, 1992.
- G. Wuyts, G. , *Herfststorm over Hechtel, 6-12 september 1944.*, S.l., 2004.
- Frank Seberechts, *Rust en orde heerscht in de gemeente : Wommelgem tijdens de Tweede Wereldoorlog (1938-1946), De Krijter, jaarboek 1994-1995. Jaarboek 1994-1995, 29ste en 30ste jrg.*, p. 7-243.
- Gabriël Verbeke, *Roeselare '40-'44. Verzet, bezetting en bevrijding*, Tielt, Lannoo, 1992
- Willy Vallaey, *Roeselare 1944-45, de Bevrijding: euforie en ontgoocheling*, Roeselare, 2004.
- Gerard Bours, *Limburg, Mei 1940-September 1944. De bevrijding*, Genk, 2002.
- Bob Warnier (ed.), *Brugge en september 1944, I. Rond de Bevrijding, II. Na de Bevrijding*, Brugge, 2002
- J. Vanbossele, *Kortrijk tijdens de Tweede Wereldoorlog. Deel IV: de bevrijding*, Kortrijk, Groeninghe, 1994.

12.4/ Enkele recente lokale publicaties 2008-2017

- Jacky Mathy, *70e anniversaire de la libération des camps : Hommage aux martyrs couvinois de la seconde guerre mondiale. Libération de Couvin*, 2015, tome XXVIII, n° 3 (n° 219), p. 161-201.
- Jacky Mathy, *70e anniversaire de la libération des camps : Témoignages de survivants rencontrés à Buchenwald et à Dora, 55e année*, tome XXVIII, n° 1 (n° 218), p. 81-107, Au Pays des Rièzes et des Sarts, 2015
- Jacques Boone, Een ooggetuigenverslag van de bezetting tijdens de Tweede Wereldoorlog en de bevrijding van Turnhout in 1944, , *Taxandria : Jaarboek van de Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige Kring van de Antwerpse Kempen*, vol. 2014, LXXXVI, p. 47-54
- Mieke De Prijck, Fernand De Tant, Bevrijdingsfeesten te Opbrakel in 1945, *Triverius : Driemaandelijks tijdschrift van de Geschied- en Heemkundige Kring Triverius*, vol. 2014, jg. XLIV, nr. 4, p. 55-60.
- Wim Govaerts, *Lier 40-45 : Bevochten, bezet, bevrijd*, Erembodegem, 2014
- Joost Rosendaal, *De bevrijding in beeld : Van Neerpelt tot Wesel, 1944-1945*, Nijmegen, 2014
- Gilbert De Soete, De oorlogsjaren 1943-1945 en de bevrijding gezien door Camiel Becu, *Arsbroek - Kring Hervé Stalpaert : Jaarboek, 201*, vol. 2012, 29, p. 76-86
- Harrie Meeuwissen, Getuigenissen uit de bevrijdingstijd in Hamont door Toon en Piet De Vogelaere en Giel Mans, *Grevenbroeker echo's / Geschied- en Heemkundige Kring "De Goede Stede Hamont"*, 2011, vol. 2011, 76, p. 4-12.
- Mieke De Prijck, Fernand De Tant, Over de Duitse bezetting, opgeëiste jongens en bevrijdingsfeesten in Zegelsem en Opbrakel, *Triverius : Driemaandelijks tijdschrift van de Geschied- en Heemkundige Kring Triverius*, 2011, vol. 2011, jg. XLI, nr. 2, p. 50-57
- Irma Scheepers, De bevrijding van As, in *Het Aldegondisklokje : Driemaandelijks tijdschrift / Oudheidkundige en Culturele Kring Sint-Aldegondis As-Niel*, 2010, vol. 2010, jg. 29, nr. 3, p. 21-27
- *Beeldende herinneringen : Merksem bevrijd in woord en beeld*, oktober 2010, Antwerpen : Stad Antwerpen, 2010
- Andrea Missiaen, Herinneringen aan de bevrijding van Wielsbeke (1944), *Leiesprokkels*, 2009-2010, vol. 2009-2010, p. 356-365,
- Germain Bonte, Bevrijdingsfeest te Zevekote, in *Gestella : Driemaandelijks tijdschrift voor familiekunde, geschiedenis, heemkunde en volkskunde van Gistel en de parochies van het vroegere Ambacht-Gistel*, 2010, vol. 2010, jg. 32, nr. 4, p. 98-105
- P.C. Winant, *Eindelijk... na vier harde oorlogsjaren, de bevrijding : Deel 1-2*, Sint-Truiden : Pascal Winant, 2009.

- *Bevrijdingsbrochure : District Merksem, Antwerpen : Stadsbestuur, 2009*, Uitgave van het district Merksem in samenwerking met de Koninklijke Kring voor Heemkunde Merksem vzw ter gelegenheid van '65 jaar Merksem bevrijd'
- Marcel Bastiaens, Bevrijdingsstoet Vroenhoven 8 juli 1945, *Geschied- en Oudheidkundig Genootschap Riemst*, 2008, vol. 2008, jg. 5, nr. 2, p. 27-31 GOGRI.
- Roger Dujardin, Marcel Gheysen, Daniel Vanneste, De bevrijdingsstoeten, 't *Meiboompje*, 2006, vol. 2006, jg. 23, nr. 4, p. 121-126
- Jo Corstjens, Thank you for the liberation..., *Halfjaarlijks tijdschrift van de Geschied- en Heemkundige Kring Groot-Bree*, vol. 2004, jg. 23, nr. 46, p. 46-53.
- Louche, M., *De bevrijding van Heppen en Leopoldsburg (8-12 september 1944)*. Leopoldsburg, 2010.
- Frédéric Renard, Rudy Gunst, 50 jaar geleden... de bevrijding van de kampen : det fort van Breendonk, in *Vox. Militair weekblad*, Brussel, 1995, 22e jrg., nr. 9504, p. 8-11

* * *